

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

Spiru Fuchi

SOARI DISICAT

Sumar

Cuvînt înainte / Drama disoluției unei etnii

Doauă zboară rămănești

Căte mi fățeși ași

Turburat

Dor ti ficior

Ploaie aroșă

Cum u pățim ași

Ma s-mi-alași ta s-lau în vali

Soari disicat

Tati a meu

Salut frățesc

Namisa di noapti

Primveară

Dimneață

S-adunară unoară rămănil'i

Domnil'i a noștri

Voi strănili-a voastri

Ună groapă disfaptă

Tu ocl'iul a lumil'ei

Loclu a nostru

Ah, libertate!

Ploaia ți aștiptam

Yilia frîmtă

Mănuși albi

Bana a mea

Yala vlahas

S-ai blăsteamili a meali

Agărșirea

Ascăpitări

Meteor

La muntili Pilio

Țivali

Murmintlu dit inimă

Scriată

Cîntic astimt

Improvizație

Dorlu ti limbă

Steali di dor

Limba
Cu inima nicata di sîndzi
Cari va s-hibă
Arsim ca steali
Tru sîndzili-a meu
Dispărțiri
Arană disfaptă
Eu, ma mult di tuț
Luîină a mea
S-armină aoa yisili
Sănătati!
Moment
Cinticlu a agărșiril'ei
Nă u putură
Doauă sentimenti
Aproapea di moarti
Avinătorl'i di luîină
Lilicea soarilui
Soie țî moari
Deșteaptă-ti, rămăne

Cuvînt înainte

Drama disoluției unei etnii

Între poeții aromâni formați și apăruiți după cel de al doilea război mondial, unii chiar mult mai de curînd, se numără și tînărul Spiru Fuchi, născut în 1964. Pe care îl socotesc a fi unul din cei mai interesanți și mai talentați, dacă nu chiar cel mai de seamă dintre toți.

M-a interesat mult, mă interesează în mod deosebit acest creator, care trăiește o dublă dramă în lirica sa: una personală, rezultînd din însăși condiția noastră umană, și alta, colectivă, drama unei întregi etnii aflate, după părerea poetului, în pragul disoluției. În ce privește ideea disoluției etniei românești din Balcani, cea a aromânilor, deschid repede de tot o paranteză: această disoluție a fost dramatic anunțată – dacă așa ceva poate fi „anunțat,” și încă cu precizie, adică ea urmînd să se încheie în chiar zilele noastre: „Acest al douăzecilea secol va fi secolul stingerii aromânilor, cunoscuți mai mult sub numele de macedoromâni (...) E o stingere lingvistică, pe care o cere natura circumstanțelor, pe care o impun evenimentele istorice și care se încadrează în constatarea principală pe care o face A. Meillet: „Mișcarea civilizației atrage natural eliminarea limbilor vorbite de grupuri mici de oameni și fără influențe; tot așa, într-o comunitate unde se folosesc graiuri diverse de același tip, tinde să se genereze un grai central, care devine limba întregii lumi (comunități, n.n. H.C.). În modul acesta, limbi și graiuri dispar fără încetare și, acum, mai repede decît oricînd” (Tache Papahagi, Dicționarul Dialectului aromân, București, 1974).

Nimeni n-ar putea să-l bănuiască de lipsă de patriotism pe Tache Papahagi. Și nici de superficialitate profesională, în cazul lui, de renumit filolog, lingvist. Savantul, deci, era pe terenul lui și, măcar în principiu, nu greșea.

Totuși, realitatea, viața însăși a arătat că și savanții pot fi desmințiți uneori. Fiindcă, iată, secolul 20 se încheie în curînd, iar aromânii nu s-au stins încă. Ba, mai mult: sunt cartiere prin București, la Constanța, Slobozia, ca și așezări rurale din Dobrogea, nu mă îndoiesc deloc că există asemenea așezări și în Balcani, unde încă se mai vorbește curent dialectul aromân, macedo-român, rămănesc (cum îl numește mult talentatul Spiru Fuchi, ca și toți fărșeroții din Albania). Mai mult: acolo unde aromânii sunt majoritari, dialectul lor ajunge a fi vorbit și de nearomâni. Așa se întîmpla în satele șvabești din Banat, așa se întîmpla în satele bulgărești din Cadrilater, unde nemții, respectiv bulgarii, turcii învățau graiul aromân, și nu invers! Așa stau lucrurile și în cartiere din București, pe care le cunosc și le frecventez, precum Colentina, Pipera, Voluntari, unde copiii se joacă laolaltă – aromâni, daco-români și nu numai, vorbind însă în dialect! Extraordinară este prin urmare, vitalitatea acestui grai românesc necultivat în școli, vorbit doar. Ceea ce ar trebui să-l încurajeze și pe dragul nostru Spiru Fuchi...

Și totuși... Și totuși, Tache Papahagi, ca și Antoine Meillet, aveau dreptate. După cum dreptate are și artistul, poetul Spiru Fuchi. Fiindcă nu poți să nu te întrebi – într-o vreme a aculturației în care trăiesc aromânii, minoritari peste tot în Peninsula Balcanică și lipsiți de școlile românești pe care le-au avut pînă în 1945-1948, singurele care puteau ține piept asaltului asimilator al majoritarilor de altă limbă – nu poți să nu te întrebi – cît va mai putea dura graiul aromânilor, în condițiile de azi? Știind că oricum, an de an, numărul vorbitorilor lui diminuează peste tot unde trăiesc în lume.

Această stare de lucruri nu este posibil să nu-l afecteze pe profundul poet care este Spiru Fuchi. El însuși fiind, măcar într-o măsură, victima acestui groaznic și inevitabil fenomen de aculturație! Și – e locul să precizez aici că versurile poetului, deosebit de expresive ca substanță, sunt scrise deja într-un grai bine alterat, sub influența limbii albaneze mai cu seamă, în care autorul probabil că și gîndește (el a scris mai întîi în albaneză, fără să fi publicat și o carte, în Albania lui Enver Hodgea), ca și sub influența limbii grecești, a culturii acestor popoare. Sarcina mea a fost în bună măsură ușurată de Dl. Tiberius Cunia, care a făcut prima și cea mai importantă intervenție în textele lui Spiru Fuchi, în sensul transcrierii lor mai aproape de ceea ce s-ar chema graiul literar al aromânilor. Dl. Tiberius Cunia mi-a trimis poemele lui Spiru, pe două coloane: cea în graiul fărșerot – și acesta alterat, și cea în care astfel de alterări au fost îndreptate, corectate de domnia-sa. Restul de asemenea îndreptări l-am făcut eu, convins că merită efortul o poezie atît de substanțială și de expresivă, ca a lui Spiru Fuchi.

Trebuie să spun că greutatea și valoarea altfel spus, a poeziei lui Spiru Fuchi stă în drama pe care o încorporează permanent. O dramă rezultînd din, adesea, puținătatea expresivă a dialectului, rămas necultivat și neîmbogățit lexical, dar mai cu seamă din fenomenul aculturației, căruia îi cade pradă peste tot, ca și din asaltul organizat de asimilare a vorbitorilor aromânei, peste tot unde trăiesc, în locurile lor de baștină, ca și în diaspora, într-o vreme a unei năucitoare mass-media mereu în alte limbi, decît a lor.

Spiru Fuchi îi culpabilizează mai ales pe aromâni însă, pentru situația în care au ajuns, se culpabilizează și pe sine chiar și, firește, și pe cei ce ne asediază conștient graiul, greci, albanezi, macedo-slavi, iar în diaspora și alte limbi. Poetul avînd dreptate, fiindcă răul ne vine de fapt de la noi înșine, în primul rînd. Știindu-se că aromânii au făcut întotdeauna mult pentru străinii în mijlocul cărora trăiesc, în țările devenite ale acestora – și nu ale aromânilor, – deși ei sunt băștinași ai locurilor! Poetul îi culpabilizează însă, fiindcă răul le vine aromânilor și din inteligența, abilitățile lor, care i-au mînat peste tot, făcîndu-i însă minoritari de asemenea peste tot, în cele din urmă. Ei au fost comercianții Balcanilor, meșteșugarii și artiștii acestora, cărăvănarii lor, purtînd mărfuri pentru lumea de aici, de peste tot, în Europa, ba și mai departe...

În goana lor după cîștig, o preocupare intensă a aromânilor, ei s-au așezat peste tot, în orașe, tîrguri unde în cele mai multe cazuri au fost asimilați, mai de vreme sau mai tîrziu. În zadar se va spune: Bine, dar noi am avut școala de la Moscopole! La Moscopole, doar dascălii au fost aromâni, care au scris – cu mici excepții – în limba greacă, limbă de mare cultură în regiune. Ba, mai mult, în unele cazuri, chiar în grai aromân s-a scris cu scopul de a-i converti pe aceștia la limba greacă! Vezi cazul lui Daniil Moscopoleanul, care publică la Veneția, în 1794, lucrarea sa „Învățătură introducătoare,” un fel de manual dialectic, cu un „tetragloson” în greacă, aromână, bulgară și albaneză, precum și cu fraze în aceste limbi, lucrare scrisă însă în scopul nu tocmai de laudă, „numai și numai ca copiii Mesiodacilor (aromânilor, n.n.) să se deprindă cu limba romeică,” greacă!

Hotărît lucru, aromânii au făcut prea puțin pentru ei înșiși și mult mai mult pentru alții. Urmărind ei cu obstinație atingerea unei bune stări materiale, oriunde trăiau, au scăpat din vedere tocmai sufletul, cultivarea graiului lor, rămînînd astfel, în plan spiritual, mai săraci decît toate neamurile în mijlocul cărora au trăit și trăiesc. De unde și culpabilizarea lor de către poet, nu o dată persiflarea lor corosivă: „Dzuă di dzuă, oară di oară,/ Minută di minută,/

Secundă di secendă -/ Călcăm, muț, cu suflitlu,/ Măyealili ascăpirînda/ A suflitlui a nostru.// Dzuă di dzuă -/ Ta s-bînăm minutili/ Și secundili aiștei lume,/ Nă vîtmăm radzătîniili...// Ca foc aplicat,/ Înviscut cu gl'et -/ Silighim fum/ Pri aruzvuirli, a noastri...// Tru mădua a noastră/ Veac'le – cît lumea,/ Maramanga chirolui/ Pîndza ș-u înțasi..." („Aproapea di moarti”).

Abundă asemenea texte de autoculpabilizare. Da, noi înșine suntem vinovați pentru starea în care am ajuns, pare a spune poetul. Oare cine va mai putea opri degringolada noastră!? Numai noi, totuși, noi aromânii trebuie și probabil că o și putem face, fie și în cel de al doisprezecilea ceas al istoriei noastre: „Deșteaptă-ti, rămâne,/ Dit somnu-ațel di moarti,/ În cari ai cădzută -/ Dișteaptă-ti, ș-nu-așteaptă/ S-ti l'ia cari va l-alumtă,/ Tră mași simferlu-a lor!// Deșteaptă-ti, rămâne/ Dit somnul di minciuñi,/ Ș-alumtă-ti tră tini,/ S-ț-ai cătândia ta,/ Și zborlu s-ț-l zburăști/ Dișcl'is, nu pri-ascumtă!// Deșteaptă-ti ș-alumtă/ Tră numa străpăpîniilor/ Ș-tră nîțl'i, cari acresc,/ Tră lăcriñili-ali dadi,/ Tră flambura rămână,/ Ți prindi s-u sculăm!” („Deșteaptă-ti, rămâne...”).

Spiru Fuchi desfășoară în întreaga lui culegere de față, această dramă a etniei, pentru care etnia însăși se face vinovată. Nu există un alt creator aromân – cu excepția unor accente sfîșietoare în acest sens, din lirica lui Costa Belimace, George Murnu, Nuși Tulliu sau Nida Boga – atât de preocupat de vina noastră colectivă de a nu ne îngriji de noi înșine, consacrîndu-ne altora, înșelați de aceștia sau de propria noastră ignoranță: „Li alăsăm tuti:/ Cădem tru agărșiri,/ Cum va intrăm tru moarti!...” („Cînticlu a agărșiril'ei”). Acestei indiferențe a noastre de sine, poetul îi consacră uneori versuri corosive, de mare profunzime și frumusețe, vizînd autonăruirea noastră, precum în excepționalul poem, „Sănătati,” pe care nu mă pot abține să-l reproduc aici în întregime, socotindu-l o capodoperă a genului: „Sănătati, frațl'i a mei!/ Soarli a dzililor/ Sapă tră noi/ Casă di cinușă...// Virdeață moari toamna,/ Frîndzli a l'ei – ca noi rămăñil'i,/ U umplu Casa di moarti!/ U umplu, u umplu...// Sănătati, voi,/ Frațl'i a mei!// Astindzearea-nă!// Virdeața/ Învirdzaști primveara./ Featili rămăni/ Calcă pri virdeață/ Și scriu pri ea cu asimi/ Nimoartea a noastră,/ Ș-bair, bair s-duc/ Tru Casa 'li iarni,/ La xeñi,/ Ficiori mulț s-lă amintă!// Armăñi, rămăñi,/ Voi, rămăñil'i a mei mult duruț!/ Sănătati!/ Sănătati – ta s-lucrăm/ Ti nimoartea a xeñilor!...” Un sfîșietor poem de moarte a etniei, sarcastic și duios totodată, un discurs limpede îndurerat al poetului pentru autodestrămarea propriei etnii, care grăbește astfel lucrarea asimilatorilor. Într-un fel, noi, lucrînd împreună cu asimilatorii noștri la propria noastră năruire! Dacă „Doina” lui Eminescu rămîne genialul poem de discreditare a străinilor atentînd la viața națională a poporului român, poemul lui Spiru Fuchi, „Sănătati” este unul al culpabilizării corosiv-sentimentale a aromânilor, vinovați de ieșirea lor probabilă din Istorie. „Sănătati – ta s-lucrăm/ Ti nimoartea a xeñilor!” Într-adevăr, mai ales asta am făcut noi, aromânii: gloria și prosperitatea asupritorilor noștri...

Nu trebuie să se înțeleagă însă că poezia lui Spiru Fuchi e doar drama năruirii noastre etnice în Balcani, drama mai cu seamă a culpabilizării, autoculpabilizării noastre colective, deși și atât numai, ar fi făcut din Spiru Fuchi ceea ce și este, adică un veritabil poet. Cel puțin așa se anunță el, dintr-o dată, numai cu această primă carte a sa.

Spiru Fuchi este însă și un poet al iubirii, absolut pregnant. Citiți „S-armîna aoa yisili,” „Luñina a mea,” „Dispărțiri” („Îni griși -/ Ș-tru truplu a mei întreg/ Si-apreasi soarli,/ Un soari mari, mari!...”), „Arsim ca steali,” „Steali di dor” etc., precum și „Pasteluri de suflet,” „Stampe aromâne și umane,” din care aș tot cita, dar mă opresc aici, spre a nu lungi acest Cuvînt înainte.

Conștient că poemele lui Spiru Fuchi ar reclama, cu dreptate, un studiu întins, în care să-i fie pusă în valoare modernitatea, metafora, dorurile exprimate, cu neputință de cuprins în aceste doar câteva pagini. Poate că o voi face cu alt prilej, avînd eu convingerea că autorul va mai „recidiva” la fel de încurajator, ca în minunata lui ieșire în lume, cu cartea de față.

Spiru Fuchi s-a născut în orașul Ghirocastru, din sudul Albaniei, populat în bună măsură și cu rămăni fărăeroți, la 13 septembrie 1964, și trăiește în satul Andon Poci Kardhiq, de lângă Ghirocastru. A învățat carte în limba albaneză, de la școală primară la studii medii și universitare economice. A descoperit literatura în grai aromân târziu, pe filieră „Zborlu a nostru,” lucru pentru care și folosește rebarbativul alfabet „cuniaform-fraiburghez.” Despre bogata literatură română nici să nu mai vorbim... Fiind el un poet autentic însă, o va face de acum încolo, cu mare folos, în mod sigur, descoperind că suntem unul și același popor. Și va folosi alfabetul marilor noștri înaintași, amintiți de noi în acest Cuvânt înainte al nostru. Și, nu credem că el va deforma frumosul nostru grai aromân, scriind, la îndemnul unor îndrumători ce au nevoie ei înșiși de îndrumare: mutor, prufesur, ridactur, mitior, cunstant, avucat – în loc de: motor, profesor, redactor, meteor, constant, avocat... Invocînd ei transformarea vocalelor neaccentuate o, e în u, respectiv i, dar uitînd, nebăgînd de seamă că neologismele se împrumută nedistorsionate, și nefolclorizate.

Spiru Fuchi va ști, desigur, să aleagă între știință și neștiință, între seriozitate și neseriozitate, ca un adevărat creator de frumos ce este!

Hristu Căndroveanu

*Înclîn această carte a
mult vruților a mei părinte.*

Doauă zboară rămănești

Ma, cât voi s-bag diadun
 Doauă zboară veacl'i rămănești –
 Eali si s-alăxească mușati,
 Ca mirili,
 Ș-cu ascăpitarea a lor
 S-ard aduchirli a meali...

Doauă zboară numași –
 Ma cât li bag diadun,
 Ș-eali lu scoală zghiclu!

Adun doauă zboară hărioasi –
 Ma ved că stau pri alanti,
 Ca pri sinurli ali moarti.

Ah, ți nă păți noi:
 Fără di altă, tr-ațea
 Grim pri limbi xeani...

Căte mi fățeși ași

Ată,
 Tu țerlu a zghiclui a tău
 Escu soari îngiumiticat,
 Escu pădure astimtă
 Tu un loc niacățat;

Escu arână disfaptă
 Tu truplu a dimineațal'ei,
 Escu cîntic sîrmat
 Tu cartea ali disfățeari;

Escu soari disicat,
 Ți nu apucă seara,
 Escu soari ți s-astindzi,
 Ș-astindzi ș-amarea!

Ată,
 Luñina durută –
 Căte mi fățeși ași,
 Di cridința a sticlui și yini
 Tu suflit îni putridzî?

Turburat

Ași eara scriată ti mini:
 Mutriț pi prosiplu-a meu
 Turburarea!
 Tu ocl'iul ațel dreptlu –
 Speranța,
 Moartea – tu stîngul,
 Cu buneșli a l'ei...

Tu amarea a speranțil'ei
 Alagă
 Căravea a moartil'ei;
 Tu moarti s-avdi
 Căravea ali speranți...

Pri frîmtea-l'i ascapiră
 Un soari di gl'eș;
 Că ași eara scriată tră mini:
 Tu negura a timpului –
 Ună luñină astimtă!

Dor ti ficior

Imigrant tu Grăție

Cădzui tu dor ti tini,
 Cilimean di limba a noastră!
 Acrești, tu poala 'li ati...
 Tindză mîñili ca s-mi agiundz,
 Ma mîñili a tali di suflit
 S-acață di cusitli ali ati...

Mini escu diparti, ficiorlu a meu!
 Am fuzită dit luñina
 A ocl'ilor a tăi,
 Ta s-ardu cu stealili-a noastri
 Arăspînditi înclo, înculea.

Armîseși singur, suflite,
 Arădearea-ț nu-agiundzi diparti.
 Ata va știbă în yiață
 S-ță sumaridă ș-tră mini...

Armăseși singur, luñina a mea!
 Mîñili a tali sunt ñiț,
 Tra s-adună steali arăspînditi...
 Mîñili a tali nu știu
 S-așteargă di pulbire calea...
 Armîseși singur, urma a mea!

Ploaie aroșă

Nu pot si stau încl'is în casă,
 Ies tu ubor nafoară...
 Cîndu va s-da ploaie aroșă,
 Tati va si s-toarnă!

Deadi un stih di ploaie mari!
 Și aștept în grădină:
 Cîmd va lu ansar curcubeulu,
 Atumțea va s-yină tati!

Aștept – ca aștiptarea,
 Pîn' mi-anvăleăști noaptea.
 Ma ghini s-ñerg la șcretlu di pat,
 S-ñi amină cerga moartea...

Easti lungă aestă noapti!
 Ies tu ubor, nafoară...
 Cînd va s-cadă stealili,
 Va s-toarnă ș-tati a meu...

Cum u pățim ași....

Armâni fraț, sîndzili-a meu,
 Armâni tiñisiț –
 Cum u pățim ași!?

N-arăspîndim ca spuza di steali
 Pi un țer arați, arați!
 Ș-nu putum s-u umplem
 Cripătura ali Istorie...

Armâni fraț, suffitlu-a meu –
 Imnăm fără scupò,
 Și imnătura a noastră
 Scrisi pi Pimint
 Abecedarlu di moarti!

Armâni fraț,
 Luñina astimtă –
 Popul amănat, cu videala năpoi,
 Nu u vedz calea
 Că bitisi?

Ș-tu cădearea a noastră –
 Alant, alță, tut alț
 Își scriu Istoria a lor...
 Nu nă blastimă păpînil'i
 Că nu fum – cum lipsea,
 Ma izoti di niși!?

**Ma s-mi-alași
 ta s-lau în vali**

Neș în vali, ca s-l'iau cerga
 Di lătură,
 A agărșaril'ei.
 Vini-un embur, ta s-ñi spună
 Că vindi cuverti nali!

- Arucă cerga, îni dzîți el,
Ieși dit arîu, ta s-nu ti neț;
L'ia cuverti di la mini,
Ca s-u treț bana cu noi!

- Fudz, moi ghifte, cama-nclo,
Află alt ca s-l' i-u aruț...
Anda voi vindeăț nimoartea,
Noi bănam în sus, tu munț!

Ma, s-mi-alași ta s-lau în vali,
S-treacă arîulu, s-țînă jeali...
Ma s-ai s-vindz, dă-ñi ta s-ancupăr
Vilendza di agîrșeari!

S-ñerg acasă, s-u l'iau dada,
S-mi pitreacă iar în vali –
Ta s-yiñi tini și s-ñi-aspuñi
Că ai s-vindz cuverti nali...

Soari disicat

Ișii dit noapti,
Intrai tu dzuă –
Cu soari disicat:
Perl'i di loc,
Strañili – cinușă,
Cu moartea amisticat...

Voi, lăi soț,
Ș-voi, lăi fraț, -
Aidi-ț la mini,
Ta s-cîntăm,
S-cîntaț!

S-cîntăm cu dor,
S-cîntăm ti dzuă,
Cu suflitlu curat.
S-alăsăm dzua,
S-apucăm seara,
Cu soarli împiticat...

Voi, lăi soț,
 Și-voi, lăi fraț –
 Aidi-ț la mini,
 Ta s-cîntăm,
 Ta s-cîntaț!

S-intrăm tu noapti
 Cu soarli pi-anumir –
 S-ardem ca bărbaț!

S-ișim dit noapti,
 S-intrăm în dzuă,
 Vîrnă oară agărșit!

Tati a meu

Seamină poñi tati a meu –
 Ți mari sărbătoari!
 Seamină poñi, ca paplu,
 S-nu nă uscăm vîrnăoară!

Seamină poñi tati a meu –
 Tru soari și furtună;
 Mini tal' iu ți seamină tati,
 Ti bană cama bună...

Seamină aradzi tati-a meu,
 S-avem niheamă luñină;
 Va dizvălescu ți seamină tati,
 Și-noaptea
 Nu va poată s-ma yină!

Seamină bucăț di vreari mini,
 Di vreari și-di sănătati,
 Seamin, ta s-pot s-adun
 Aradzi,
 Și-s-acrescu poñil' i al tati!

Seamină poñi tati a meu,
 Tu truflu a meu, pi-ascumtà!
 Ta s-amintu virdeța
 Și-luñina laolui, și-a ta.

Seamină poñi, tati a meu –
 Ți mari sărbătoari!
 Seamină, seamină, ca paplu,
 Ta s-nu nă uscăm vîrnă oară...

Salut frățesc

Si abărdzești a

Domnului Gogu Padioti.

Easti lungă aestă noapti...
 L'ia un tuceni dit foclu a nostru,
 Ș-caftă s-aprindz
 Vatra di întunearic!

Tu ocl' i a noștri easti
 Luñină laie,
 Luñină mintită...

Him ghini tu scutidhi,
 Dzic frați'i, -
 Nă-nvițăm cu scutidhea –
 Ti-ațea, tucenili a tău
 Nă da urbarea!

Him ghini tu aestă noapti...
 Tu-aestu somn dipriună...
 Tini ardz, tuceni-doamne,
 Ti tuchești
 Ta s-luñinedz
 Siluetli alăntor...

I lungă aestă noapti!
 I calea dipărtoasă...
 Continuă, frate,
 Și, ma s-ti curmași –
 A s-yin mini „s-mi-alumt!”

Namisa di noapti

Mini cît putui, frate,
 Feciu ti rămănamea a noastră...
 Nu escu vindicător di arăñi,
 Ma mîna l'i-u ded, si s-țină împrastă!

Cu mini diadun ma nu alumț –
 Barim lucrulu s-nu-ñi lu aspardz,
 Alas-mi s-cînt eu tră tîni,
 Luñina s-pot s-ț-u aduc adz.

Ti fără tîni ma nu ti aruchi,
 Alas-mi dolu-ñi, cum escu,
 Ș-nu-l'i mutrea ehțiri țî-ngroapă
 Un cîntic mușeat, rămănescu!

Ună dzuă va ti blastimă cilimeañil'i,
 Mea ș-sufitlu-a păpînilor di-altoară,
 Că grailu a nost rămănesc
 Prindi s-nu lu-agărșim vîrnăoară!

Noi, cît putem, frate, va cîntăm –
 A s-hibă aest cîntic și-un zghic di moarti,
 C-ași aduchim tu suflitlu-a nost' –
 S-cîntăm tru soari, namisa di moarti.

Primveară

Vini primveara mult aștiptată,
 S-disc'l isi suflitlu – ironie mari!
 Cum ti priimñi pi-aestă virdeață,
 Iu s-tuchi doaga di gl'eață?

Cum s-adun aradzi tu tisagă,
 S-așterg cu virdeața calea 'li moarti,
 Cum s-u dișcl'id firida stri lume
 Ș-s-alas libertatea tru mînilî ali soarti?!

Aestă primveară mult aștiptată,
 Cu feati armâni ș-cupiili di oi,
 Aestă primveară cu duh di înyeari,
 S-nu hibă, oh, Doamne, ș-ti noi?...

Dimineața

Dimineața, cu mîni di harauă,
 L'i hăidhipsi ocl' i-ali mușeati!
 Ș-dipună soarli tru-a noastri mîni,
 Ficior ș-feată di rămăni tru ñeati!

Ți mușuteață i nuntru, tu noi –
 Ți mușuteață nafoară!
 Ahîntă multă harauă,
 Nu s-ari aflată altoară...

S-adunară unoară rămănil'i

S-adunară unoară rămănil' i,
 Cu ocl' i chiruț, lăcrămaț.
 Băgară oară cum își erau,
 Ș-dzîsiră:

A, ma – ma buñi i noi sunt alant,
 Ma izoti sunt alti mileț?

Si află un rămăn, cari
 Masti di comandant avea –
 Ș-nă u aspusi, cu dzeadzitlu-a lui
 Luñina a noastră, mult slabă...

Nă u aspusi flambura cu cruți,
 Cari văzi, văi cu anami –
 Aestă i calea a noastră,
 Că ași easti și calea
 A li bani!

Nă adunăm ca fraț ți him,
 Ș-ca soț, -
 Vrem si scutem ma marli a nostru –
 A ma rămănil'i *ma marli* sunt toț!...

Un rămăn mintimen, dzîți:
 - *Nu vrem, rămănil'i-a noci si si-ncaci!*
Noi, tra s-u ascapă soea a noastră,
Va s-lu bągăm Costandin Belimaci!!

Pri calea „Dimândaril'ei” a lui s-călcăm –
 Ș-atumțea vîrnăoară nu va chirem,
 Aestă nă i calea a noastră:
 Grailu s—nu nă lu agîrșem!

Domnil'i a noștri

Vrem 'nă casă tră limba noastră –
 Și-n-avum dată cunăchi mași,
 El'i nă dau casă di moarti,
 Și-cilimeași agiuși armași!

Tr-așea, patrie nu-avem,
 Tr-așea noi nu amintăm;
 S-nă băneadză domnil'i-a noștri,
 Cu niși soarli că-ngrupăm!...

S-nă băneadză domnil'i-a noștri!
 Domnil'i-a noștri putridzîț...
 Va fășem hăiri mari
 Cu ahtări domni mări, va dzîț!...

Voi strănil'i-a voaștri

Voi strănil'i-a voaștri,
 Tra s-alășesc haraua mea,
 Harauă oarfănă...

Nu voi străni scumpi,
 Ma, și-vecl'i, ca s-nu-aveș...

Alășiț-mi cu soari!

Ună groapă disfaptă

Tru cîmplu a agîșaril'ei,
 Sum un vimt cari seacă,
 Sum un țer albaștru și s-astindzi,
 Videș ună groapă disfaptă?

Ningă nișă – murminșă di marmură
 S-mărescu, lăil' i,
 Cu crușea nimoartil' ei!

Ună groapă disfaptă,
 Oasi străveacl' i căftînda-și-u numa...
 Și-ună lilice,
 Ună lilice ca suflit disfaptă.

Ațel'i cari își au Isturiili a lor mări,
 Dipriună arîmă la murmițâl'i a lor.
 Noi, a noastri nu li-aspărdzem,
 Nă li vrem apăratî, anvălitî li vrem...

Cripă și soarli di dimneața!
 Aradzli si-aștearnă ca 'nă cali...
 Ca ună cali – pristi oasili putridzîti.

Sunt putridzîti oasili
 Și soarli – nu-i soari dialihea,
 I soari cari nu dizîheardă bană!

Chirò pârjilit:
 Ună groapă disfaptă,
 Ș-ună lilice cu caplu înghios...

Tu ocl'iul a lumil'ei

Nă arsiră Moscopolea!
 Plîngul a nostru, tora –
 Cadi ca ploaia
 Pistî aruzvuirli a l'ei...

Taț, luțefire!
 Ași își fu soarta a noastră:
 S-u citim libertatea pi fața a lor;
 Ași era scriată tihea a noastră!

Ațea țî u scrisim noi pi loc –
 Nă u feățîră dușmañil'i cinușă,
 Ațea țî dimîndăm tu suflitlu-a nostru
 Nă u adrară cheardiri...

Ași eara scriată ti noi:
 Înyisi mărânyipsiti tu palmă!
 Și imnătură cu ocl'i îincl' își...

Ună Moscopole arsă
 Și ună cali – ca limbă xeană.

Tu ocl' i-a noștri ardi Moscopolea.
 Moscopolea a ocl' ilor a noștri!
 Tu ocl' i-a lumil' ei...
 Lumea ari alti gailei!...

Loclu a nostru

Di tuti cîti ș-si află –
 Tini, loclu a meu di acasă
 Ești
 Nai ma ascăpiroslu,
 Înyilicioslu!
 Ma, ș-di durutili ți dor,
 Nai ma dulțili ești,
 Tră cari plîngu și deapir!

Ma mini nu, nu pot s-ti am,
 Moarti îni sunt a meali brață...
 Ș-canda ș-soarili di îndzeană
 Ardi sum cheali arați!

Nu putum, tu lumea aastă aspartă
 S-nă ținem suflitlu împrustu...
 Ș-cu soarli arați, di-ndzeană,
 Cum s-ma lu cînt cînticlu-a nostru?...

Ah, libertate!

Ah, libertate – un yis nividzut,
 Tru ți scutidhi ț-ai faptă cubair?
 Alăgarea a noastră fără scupò
 I puil' i cari azboairă di moarti!

Oh, suflit pîrjilit –
 Cum u pățim ași,
 Nădia a noastră!

Grim: pîni, apă, loc
 și steali și lună...
 Alti multi li chirum
 Ș-ma li chirem, dipriună!

Iu suntu poñil'i criscuț
 Tru livădzli a noastri tuti,
 Iu li avem oili cari pășteau
 Aruzvuiti pi pădzli verdzâ?

Oh, libertate, dămara a noastră
 Cînd va nă u apiri?...
 Orizontul ți noi lu vrem dișcl'is,
 Tini nă-l umpli cu puil'i di-agărșiri!

N-alăsași oarfăni
 Și sîndzili-a nostru
 Nă si feați apă;
 S-feați amari tru Balcañi,
 Și-turiștili – mardzina di nîsă
 Avdu undili...

Iară grețl'i nu acumtină s-dzică
 Cum că tuti sunt
 Numași Istoria ali Eladhi.

Turiști cu păltări tru arină,
 Ved, ună cu seara,
 Steali ți plîngu, cînd tini
 Taț, *Libertate!*
 S-hibă vahi stealili tuti,
 Zboară chiruti di noi?...

Ploaia ți aștiptam

Deadi ș-ploaia ți u aștiptam,
 Cu-ascăpirări!
 Soarli, apoia, își silghi aradzli;
 Iară tu suflitlu-a meu continuă,
 Ascumsă tu mini, tu suflilu-nîi,
 Șceta di ploaie...

Deadi ploaia ți u aștiptam ca soarli!
 Nă u lă pulbirea i pi strañi,
 Ș-prosiplu nă lu lă di arina
 Agărșaril'ei,
 Ma ocl'i, ocl' i nă armasiră gol'i.

Ia, vini ș-ploaia a bitisearil'ei!
 N-afă ascumță, ascumță dialihea,
 Că avum imnată, imnată fără măsură...
 I bitisita a calil' ei a noastră,
 A istoriil' ei a noastră?

Iară soarli easti dipriună ți ș-eara,
 Ți că noi armasim armăsăturli a noastre...

Deadi, dzic, ș-ploaia bitisearil'ei.
 N-ascumsim tu thimeal'ili aruzvuiti,
 Ș-tu scutidhi tora, plîndzem.

Plîngul cadu ca ploaia pi morț,
 Ploaia ți aștipta eroil'i, cu seati!

Ș-soarli armasi așel ți-și fu,
 Iară noi agiumsım – aruzvuirli a noastre!

Yilia frîmtă

Mini, rămă, cu yilia 'n-tru-mî, nă,
 Ișși mi ved – ș-altu îni par!

Un zbor ca lilici – tru sîndzi lu am,
 Zbor di-a străpăpînilor a mei:
yilia, yilia, bagă-ț yilia!

Ș-yilia turnai cătră soari:
 Ș-la soari lu duș prosiplu-a meu!

Aradzli a soarilui, ș-căldura a lor
 Li ded a armănilor – s-luñieadză
 Scutidhea!
 Ș-armaș eu ișși făr' di amintatic,
 Ș-yilia u feciu tută cumăț!

Li-adunai tuti cumățli, s-li alichesc,
 Ma nu putui loclu a lor s-lă lu aflu...
 Li alichii ași cum putui,
 Cumățli ma, s-frîndzeau ună cu-alantă...

O, Doamne – ș-noi, noi rămănil'i
Ași him, când diadun n-adunăm!

Mănuși albi

Nă băgăm ș-noi mănuși albi,
Că nă dzisiră:
- Ma s-băgaț ahtări mănuși -
Fără di altă va păreț ș-voi,
Ca alaņț!

S-uscară pădurli,
Chețărli înturusiră tăpoarli;
Oh, voi, mînil'i cripati,
Cum vă știu tuț,
Ș-cari vă feațit albi...

Nă băgăm ș-noi mănuși albi,
Nă feațim domni cu mănuși albi;
Nă deadiră cățuti, s-vitîmăm libertatea
Cari păștea tru munțl'i a noștri!

Lucrăm cu mănuși albi;
Ma, cîndu il'i vătămam –
Frațl'i zghiliră pri limba a noastră,
Limbă rămănească,
Ș-niși –
Tru limba noastră nă avdzîră...

Mănuși albi – ahusiti di sîndzi,
Cum di păreț nicati tru lapti?
Că noi vă videm ahundusiti tru sîndzi,
Tru sîndzili-a lor,
Ficiorl'i a noștri!

Mănuși albi – ahusiti di sîndzi
V-avum băgată ca s-părem ca alaņț,
Ma cînd vă scuteam – s-videa
Cum carnea era faptă cinușă!

Cu mîni agiumti scheleti,
 Cum s-ișim dinintea a lumil' ei?
 Oh, nă feațim mînuși albi, ma
 Cari va speală sîndili ascumt
 Sum mînușili șcreti?...

Bana a mea

Ună bană nialăvdată,
 Hrănită cu pînea a nicunuștearil'ei,
 Noapti umplută cu stealili-a urfañil'ei.
 Bana a mea –
 Un soari apres tru agărșiri...

Ună bană ți silgheaști
 Luchil'i a pulitiil'ei –
 S-nă lu facă suflitu
 Cumăț-cumăț, ș-hiri-hiri!

S-intrăm, frate, tru astindzeari,
 Poati aclo,
 Poati atumțea
 Va ascăpirăm ma ghini...

Cum va luñinăm orizontlu-a
 Cilimeañilor a noștri?
 Cum va-l'i umplem di luñină
 Stuchil'i a noaptil'ei a noastră?

Prini s-u disicăm scutidhea
 Cu foartica a aradzil'ei di luñină –
 Ș-hărioși va him s-nă fățem cinușă!

Oh, bană ermă,
 Dispul'eată di dimneț di luñină,
 Bană jilită di mîni-a chirolui,
 Cu purunghil'i alghi
 A nădiil'ei a noastră, cari ță hrănești
 Numași pînticlu mult sănătos...!

Yala vlahas*Imnu prit drumurli ali Atbini.**Mardzina di cali ved uliț „Yala Vlahas.”*

Chindiseau pri padea a fisil'ei
 Vrutili-a noastri, cu dzeadzitli-a dorlui,
 Cu hirlu-a aradzil'ei, cu aclu-a virdeaț'ei
 Plină di tuti lilicili!

Ișeam dit casa a moartil'ei,
 Bana u ligănam tru sărmănița a munțlor,
 Imnam prit lume cu strañili lăi,
 S-alăsăm scriati dzili lundz, luñinati...

Bădam cruți pri zboarli nidzisi,
 Țeri aprindeam pri zboarli moarti,
 Călcam pri virdeață – și urmili-a noastri
 Nă li loau cilimeañil'i, ca vîr abecedar!

Ș-li băgăm oili tu lai strungă xeană,
 Li-alăsăm zboarli, ca s-him ca niși...
 Nă loară zghilirli, zghiclu di moarti
 Ș-hipsiră prit uliț mași „Yala Vlahas!”

Lapti di la armâni ancupără lumea,
 Că i gros, ș-cu sănătati!
 Greț'i nă-nveață că laptili aestu
 S-bea misticat, șcreț'i, cu apă...

S-ai blăstemili a meali

Dzuă di dzuă intri la mini
 Ș-șuputiclu a sentimentilor
 Pri ascumtă îni lu disfaț...

Cățe s-hiu mini ma maratlu
 Di pristi loc,
 Ți mași în yis cînd îni yiñi,
 Mizi s-ti-acăț?

BlăsteŃi-li s-li ai cĂ dzilili-a tali
 Albi Ń-muŃati li faŃ!
 Anda a meali ĩŃi li lĂeŃti,
 Dzilili-a meali, tu lĂi...
 Pri aruzvuirli a lor – unĂ arazdĂ
 Nu mata yini!

BlăstimatĂ s-ŃĂ eŃti tutĂ bana a ta,
 CĂ nu-Ńi li-ngĂldzĳi vĳrnĂoarĂ
 Sentimentili-a meali!
 Om, frate om, astrindziŃ-lu dorlu
 A tĂu ĩntru-mĳnĂ,
 S-nu lu alaŃi vĳrnĂoarĂ
 S-lu bea fĂrmaclu di la aestĂ
 FĳntĳnĂ!

AgĂrŃirea

Frate rĂmĂn,
 AgĂrŃirea u-avem cĂpitiŃiu,
 Soari nĂ i astindzearea,
 Pri firidĂ neguri i scrisĂ,
 SperanŃa tru suflit nĂ moari!

Frate,
 Frate rĂmĂn –
 U arsim casa a grailui a nostru...
 NĂ bĂgĂm servitori la
 Casa avearil'ei Ńi
 L'i-alĂsĂm munŃil'i,
 MunŃil'i a noŃtri muŃeaŃ,
 Tra si siminĂm cĳmpul
 Cu grĳnul veardi a agĳrŃiril'ei...

Frate rĂmĂn,
 Diadun nĂ u ĩngrupĂm dzarea.
 L'irtaŃ s-hibĂ cĳŃĂrl'i-a noŃtri,
 CĂ nu nĂ u vrurĂ buneaŃa
 Ńi va nĂ 'nyrpeascĂ numa pi ploaci,
 S-nu nĂ curmĂm noi, tr-aestĂ!...

Ascăpitări

Deadi luna' estă seară,
Mult mușeată, lună plină,
Ș-eu, hărhop, u-așteptu iară
Vruta mea, s-ñi vină!

Aștiptai – cît fu luñină
Luna, noaptea tută,
Ș-cînd ascăpită, măratlu-ñi,
Bana ñi-fu urută...

Chiru luna – vruta mea,
Sentimentili fudziră,
Iară yisili ți-nyisam,
Nu ma apiriră...

Iși soarli călduros,
Tahina, cu-anami!
Suflitlu ma nu-ñi lu-aprindi,
Tru-a mea singurami...

Meteor

Soarli u cripă geografia a noptîl'ei!
Și își scutură cumățli armasi pri nis.
Mini ți s-fac aoa-hima, frate, -
Adun cumăț di-aradzi? Ți mi pate?!

Nu, țiva nu fac eu, ni am faptă vîroară,
Negură ñi-si pari iu ascapiră luñina,
Ș-sălghescu lăcriñi, si s-facă lac,
Ș-tut ma mi-mbet, ș-tut cama hima...

Mi l'ia agărșirea, ș-mi-anvărtești
Cu steali...
U l'iau agîrșirea, și-u anvîrtescu cu dor...
Tu loclu chirut va-ñi seamin virdeăță,
Tu țerlu analt – va ard, meteor!

Ș-tuchit ași, u-arup geografia
 A noaptil'ei;
 Intru năuntru ca tu casa a mea,
 Mi firnîsesc tu fridă, s-l'iau adil'eatic...
 Fîrnăsiri di soari tu ascăpitat!

La muntii Pilio

Muntii veardi.
 Țerlu îl'i dipună pri cimă
 Ca ună curună!
 Ș-la poalili-a lui –
 Amarea, price pliguită,
 Ș-alindzi arăñili sărati.

Vini toamna.
 Di pri muntii dipună
 Picurarl'i-a virdeățâl'ei.

Di ploaia chiroului,
 Putridzîră călivili,
 Cutarli, mandra di oi...

Un cîni turbat,
 Ligat ninga mandră,
 Încioași, că aduceaști
 Cum își si-astîng
 Tuciñil'i ali veară...

Dorlu,
 Cu ună curună di lilici
 Nicărtiti,
 Caftă pri plai
 Un cîrlig chirut ună seară.

Astîndzearea,
 Aruzvuirea – bat pri ună
 Flueară jiloasă...
 Și, își suschiră pri
 Dedzli a poñilor
 Frîndza aoa-ția să-și cadă.

Frate,
 Oh, frate rămân –
 Viñiu tu munti aoa, ta s-plîng,
 Munti agârșit...
 Viñiu ta s-ved,
 Cu ocl' i-nî diznou,
 Prit pîndza di lăcriñi
 Amarea cutulburată,
 Fără cărâyili-a speranțlei!

Amarea!
 Amarea, anălită tru neguri!
 Tru oară
 Si firnăsești ca ună gazeți,
 Cu vimturi, cu apă, ș-cu spumi,
 Cu tălăzli analti cît muntii thiriu!

Ș-eu plîng –
 Nu știu tră țî,
 Pi ploacili a muntelui, arăț,
 Pi ploacili arăț!

Țivali...

Țivali s-feați vrearea a noastră!
 Cumăț nă cădzură amindol'ilor pri loc...
 Ună sărîmă ță loași, țî suflitlu-a tău,
 Alanti vahi li îngrupași într'oc!

Li hipsești într'oc, ta s-vieai diapoia
 Durutili, tu lăi, cum va undzea...
 Li hipsești, ta s-li videai la groapă
 Vrutili, ti tini cum va plîndzea!

Li hipsești... Iar vrutili a tali
 Plîng cu zghic, corbili di eali,
 Plîng pri-dinț, ș-cumățli-ngrupati –
 Tru scutidhea nutusită s-apreasiră steali!

Steali di steali. Sunt vrearea a mea!
 Ș-cîntic u fac, ș-nî-u cînt dipriună,
 S-nu u-agîrșescu vîrnă oară
 Vrearea mea ș-vrearea a ta, nai ma bună!

Murmintlu dit inimă

Luna,
 Ca vergură feată chindisitoari –
 Împâlteaști cu mînilî-l'i aradzi,
 Ş-cu cingălaclu bagă virdeață
 Pri pîndza subțîri a noaptil'ei
 Ti nișeani!

Luna –
 Li anvăleaști cu cîştigă,
 Ş-cu dor,
 Cu sivdaie
 Cîmplu siminat, horili verdz,
 Murmințl'i, pri dzeană.

Mini,
 Pirghios,
 Pîndza aestă, ciudia aestă
 U-arup,
 Iar caplu-nîi si firnîseaști
 Cum lilicili tru soari!

Ahîntu ahoryea easti
 Noaptea aestă,
 Ahînt nutusită,
 Că ş-morțl'i din groapă
 Fosfor sîlghesc,
 Di harauă, asvimță ş-nîși
 Di mușuteață...

Di dzîc:
 Ş-cum nu-nîi ti scol'i ş-tini,
 Lea vrută, di tru murmintlu-a
 Iniml'ei șcretă, a mea?

Scriată

Durînim pri pultârli a dzuâl'ei,
 N-anvălim cu cerga di moarti
 Şi sculăm tru somnu
 Casa a astîndzearil'ei...

Sudorli fug dit trupu a nostru,
Nimoartea űeardzi tu pungă xeană...

Durűim pri pultărlı a noaptil' ei,
Ş-n-anvălim cu cerga di gl'eţ!

Cîntic astimt

Easti űic, easti strimtu
Udălu aestu.
Aoa nuntru – dau
S-nu mi nec eu di lăcriűi...

Ies nafoară, ca
Dit hăpsani.
Fudzit di-acasă.
Imigrant.

Tru pulmuűılı a meali
Intră aeră xeană,
Poűil'i murmură pri limbă
Xeană...

Ascapită soarli pri orizont,
Cu mini diadun.
Caftu prit gechi,
Na că aflu vıră Patrie,
Ma gechili îűi sunt arupti,
Disicati, mîcati...

űi-u seati.
Tru cısăbălu plin di
Coca-cola, di ouzo, heineken –
Caft *yala vlahas*.
Laptılı-a nostru ari Patrie,
Acasă, tru munţl'i a noştri...

Plıng.
Plıng ca încł'is tru hăpsani...
Pri plıngul a meu, greţl'i
Hareılı şı-sılghesc!

Ńi li așterg lăcriŃili...

Aoa, ș-aoa easti Patria mea,

Ți că cilimeaŃil'i a grețlor

Si-avină prit uliț!

Caftu pri ploaci Patria,

Ploaci yrăpsiti cu numi di-a noastri.

Cu mîni trimburati,

Ahulesc literi arudziniti,

Ma, rămănești...

Mași aoa s-arămasim?!

Ș-citescu pri ploaci cîntic

Astimt...

Improvizație

Șcurtlu aestu,

S-nu si-avea aflată!

Stămînă noauă,

Cu dzili veacl'i...

Tru suflitu-a meu si-avină

Niori grei și ploili arăț.

Soarli nu s-veadi iuva.

Aradzli a lui – cari știe

Ți curdheali mușeati

Di feati ayno-hari

Leagă iuva, sum nioni.

'Nțearnă ploaie, fără acumtin,

Plindzi vahi fisea

Tră graiuri cari nu-apucară

Si si scrie...

Cad peani di neauă,

Ca țiva corghi imigranț,

Și troară s-tuchescu,

Troară,

Cît lu cãrtescu loclu arați.

Vimtul arați...
 Vimtul aduți caldili-caldi
 Zboară di-acasă,
 Di la mumîni ș-di la-nveasti.

Și,
 Neaua, cu vimtul și ploaia
 Si convertescu ași,
 S-adară căldură,
 Căldură di-acasă!

Dorlu ti limbă

Lu hipsim într-oc soarli-a nostru
 Dit suflit?
 Luñina a lui – ca poñi
 U avum siminată?

Li adinăm din țeruri
 Zboarli niscriși
 Și tru cîntic astimtu
 Li-avum îngrupată?

Bană a noastră mult laie,
 Laiu soarli a nostru l-chirum...
 Cilimeañi xeñi ligănăm
 Tru sărmăniță –
 Că zborlu a nost' nu-a lu-nveață!
 Ți xeri mari cădzu pristi loc,
 Pri numirli-a noastre,
 Di li usucă?...

Nu-avem dimneață, nu-avem harauă,
 Him fără casă, fără scupò...
 Cinușa a zboarlor a noastri
 Vimtul u lo?

Șcrum nă feați lai inimă,
 Rămăneasca-nă inimă șcretă!

Dorlu ti limbă easti soarli a nostru,
 Caimolu a nostru. Cu-aest dor
 Nă-ngăldzăm,
 Tră el vrem s-bănăm
 Ş-vrem s-murim!
 Cerga-ali noapti, aidiţ –
 Cu soarli s-u-ardem,
 Ş-pîndză cu rămăneştili zboară
 Iar s-chindisim!

Steali di dor

Tru ocl'i am vreami,
 Ş-tu inimă dor...
 Ma s-nu ti l'iau tini,
 Di mirachi va mor!

Am steali pri dor,
 Am gl'eţ pri harauă...
 Ta s-lu-ngăldzăsc suflitlu –
 Voi inima tauă!

Voi perl'i-ţ di soari,
 S-l'i hăidhipsesc tru mîni,
 Voi dorlu-a tău mari,
 Feată di-armăni...

Suflitlu-ñi ştie,
 Cînd plîndz ti vîr alt,
 Ca ma pirifan,
 Ma mşeat, ma analt...

Cînd plîndz ti vîr xen,
 Ma bun, mintimen...
 Va-ţ plîngă ma, ñiclu
 Ş-va încînească
 Pri altă limbă, ni-rămănească,
 Ş-val'i greşti rămănească,
 Ş-nu v-auchească!

Ai la veac'ea vreari,
 Ai la protlu dor,
 S-n-anvălim cu steali –
 Ş-nu ma ta va s-mor!

Limba

Nă dipunără dit munţ –
 Ca s-nu him aproapea di soari!
 Ş-tu dipunari sculăm
 Laiu cînticlu-a nostru di moarti...

Istoria noastră i tirăñipsită.
 Aruncară pri nîsă luñină hăroasă,
 Ma aumbri fragili-a pădurilor
 Nă dzîsiră că erau armati duşmani!

Noaptea nă alăgau cu luñina,
 Dzua nă loau di nă băgau în hapsi.
 Aşi intram tu noaptea a noastră.

Ş-cu boaţi apusă, munţ'î nă-nviţau:
Limba tu sîndzi s-u siminaţ!

Muream heam citi niheamă:
 Miñţ'î a noştri silghiră oili –
 Şi hima tu pădz, îndrupaţ di leamni,
 Cu mîñili pri par, scl'imuroşi,
 Fridzeam nimal'î tră nişi...

Dzăţeam ş-noi s-nă-ngăldzască
 Soarli a lor mincinos!

Soarli ți nă-ngăldzaşti noi,
 Lu au mumîñili a noştri în poală;
 Anda intrăm noi tu noaptea a noastră,
 Eali, a boaţi apusă nă-nveaţă –
Limba tu sîndzi s-u siminăm!

Cu inima nicata di sîndzi

Nă u feașim inima lemnu...

Nă u loară el'i, ș-cu nîsă

Apreasiră un foc mari, mari!

Ș-tru pira a foclui turnară

Pașapoartili a noastri tuti.

Nă arăchiră noaptea, pri-ascumtă,

Ma nu putură s-nă l'ia stealili,

Nă u disicară dzua,

Ma nu ș-soarli, cari armasi îndzeană,

Vrură, nu vrură el'i, ehțarl'i!

Tru dzua aruptă di cîni,

Improvidzam pădzli a noastri:

Va țineș minti, fraș, -

Cînd adunam lilici di lapti...

Va țineș minti cînd băgam curuna

A vrutilor a noastri pri per?

Ca vîr pom –

Siminat di Dumnidză, vluyisitul,

Va ișim,

Va ansărim dit cinușă –

Ș-nu ca un pom veardi,

Ma ca inimă nicată di sîndzi!

Cari va s-hibă

Dit aestu loc

Ș-sum aestu țer,

Zboarli rămănești

Acașă di cher...

Loclu-a lor acașă

Di armîni șcret –

Ș-lă-l l'ia troară zboară

Di vîr xen poet!

Cari sunt rămănil'i
 Ți limba ș-u-alasă?
 Cari ș-agărșeaști
 Cătăndie ș-casă?

Cari va s-hibă, Doamne,
 Ș-agărșească numa
 Și s-așteaptă oară
 S-l'i si-așteargă numa?...

Arsim ca steali

Va u alăsăm poezia?
 Nu n-arăși luîina-l'i slabă,
 Ș-ca fliturl'i arsim tu xeani luîîni!

Nă vrură mul'erli a noastre,
 Ma noi –
 Xeani mul'eri ma nă lom...

Noi, foc lă apreasim
 Tru g'lețlu
 Dit mutrita a lor.

Și arsim – ca steali
 Tru țerlu agărșit...
 Numași mul'erli armâni
 Va nă purta di adz
 Cătră mîni.

Tru sîndzili-a meu

Nu știam că tru sîndzi
 Ți-aveau criscută poîi –
 Semn di mari vitalitati.

Ași, intrai tru sinea-îi
 Ș-cu căravea dorlui
 Prit sînzili-a meu,
 Navigai pînă agiumșu
 Mardzina di armâni!

Aflai aclo –
 Stricători spindzurati
 Ți chicau sîndzi,
 Ma ș-armâni cari adună
 Lilici di lapti...

Anda vidzui ma,
 Înclo – înculea –
 Ca feati tăl'eati
 Zboarli a noastri fără
 Di suflit,

Ș-cînd vidzui
 Mul'eri cu mîñili-n cusîți
 Și zboarli ți si scriau cu
 Zghiclu a lor,

Cînd u-aduchii că tuti aesti
 Undzau
 Tru sîndzili-a meu,
 Atumțea aduchii că noi
 Nu va murim vîrnăoară!

Dispărțiri

Îni griși –
 Ș-tru truplu a meu întreg
 Si-apreasi soarli,
 Un soari mari, mari!

Li aminai naparti strañili
 Di gleț,
 U ded di padi singuramea
 Ți u aveam unoară tru vreami,
 Di padi u ded,
 Ca un lucru urut ți ș-eara!

Amu, iu ești?...
 Vrearea ța si nică, pliguită...
 Cal'iurli ți li călcam
 Armasiră singuri,
 Ermil!

Ia, hoara ș-li apreasi
Luñiñili,
Ma mini, tu chisă dipriună...

Tru drumurli lăi ved
Aroatili a mașinilor cum li scriu
Cu tuceni zboarli a
Dispărtiril' ei...

Singur – tru noapti!
Vimtul arați lu-aspardzi
Soarli di-altoară dit mini.

A cui l'i lu-aprindz ază?

Arană disfaptă

Uidisi zborlu a l'ei Europa:
- *Dorlu* s-lu scriem pri ună limbă,
Avearea s-u încărcăm
Tru mașinili a tutlor,
Si zburim pri căl'iuri ună limbă,
S-u l'ia computerli di iuțidò,
Cu literi mușati, albastri...

Europa va s-hibă ună!
Cînticlu aest va-l cîntă tuț,
Pri limba lor va-l cîntă –
Ș-ți dzîsi Europa –
Ș-nu s-feați!?

Pri truplu-a l'ei ma, ali
Evropi,
Va armînă – ca arănă disfaptă,
Limbi cari cher...

Eu, ma mult di tuț

Eu,
Ma mult di tuț,
Aduc Athina ună cumată di
Vrearea a noastră,
Abecedarlu ți lu scriu
Cu urmili a meali!

Athina mi anvăleaști cu fum laiu,
Ș-citesc tru jurnali că fumlu
Aest nu-l'i aspardzi-a Acropol'ei...

Mi-anvirigheadză ficiori cari vor
S-ñi speală geamea a mașinălei,
Cum ș-cilimeafni ți s-aioacă
Prit ulițli cu „yala vlahas,”
Namisa di Athina,
Sum un soari lîndzit...

Ș-mini, ma mult di tuț u știu
Ți i chirearea, astindzearea-nă...

Tru sindzili-a meu alagă
Căravea nicată, nicată...

Luñina a mea

Luñina ți ñi-u aveam
Pri budzli a meali –
U caftu năpoi!

Aoa easti dzuă –
Dzuă, cu strañi di noapti.

Aoa, nu-ari dor;
Dorlu a meu i la tini,
Vini s-lu scoală din somn
Dorlu-a tău...

Dorlu—ni azbuiră
 Pri noaptea-ț,
 Si silghească pri nisă
 Soari ali vreari,
 Tini – luțina a mea!

S-armînă aoa yisili

Singur, tru singuramea a mea,
 Îni trec oara cu mintea la tini.
 Aoa – aduchirli a tali
 Îni li fac căpitiñiu
 Ti plingul a meu.

Aoa iu escu,
 Scol dit somnu Casa a yislui!

Ația iu ești,
 Ță scol cu aduchirli a meali
 Casa a vrearil'ei...

Vrearea a mea –
 În yis s-nu s-facă,
 Va u azboair cătră tini!

S-armînă aoa mași yisili,
 Mași dipărtărli...

Sănătati!

Sănătati, fraț'i a mei!
 Soarli a dzililor
 Sapă tră noi
 Casă di cunușă...

Virdeța moari toamna.
 Frîndzli a l'ei – ca râmănil'i,
 U umplu Casa di moarti!
 U umplu, u umplu...

Sănătati, voi,
 Frațl'i a mei!
 Pri sufrili-a frîmtil'ei
 A noastră,
 Cheardirea seamină
 Astindzearea-nă!

Virdeța
 Învîrdzaști primveara.
 Featili rămăni
 Calcă pri virdețã
 Și scriu pri ea cu asimi
 Nimoartea a noastră,
 Ș-bair, bair s-duc
 Tru Casa 'li iarni,
 La xeñi,
 Ficiori mulț s-lă amintă!

Armăñi,
 Voi, rămăñil'i a mei mult duruț!
 Sănătati!

Sănătati – ta s-lucrăm
 Ti nimoartea a xeñilor!...

Moment

Soari ți-ascapiț tru-amari,
 Scrie aclo, pri apă, un zbor.
 Apa tută amină-u pri vimt,
 Zboară aleapti si s-facă, cu dor!

Nu va s-iasă soarli dimneța
 Ș-nu va aibă pri lume dor,
 Vruta mea cara s-nu li-avdă,
 S-li-avdă – ș-di dorlu-a l'ei s-mor!

Cînticlu a agărșiril'ei

Li alăsăm tuti:
 Cădem tru agărșiri,
 Cum va intrăm tru moarti!

Li alăsăm tuti:
 Li agărșim arîurli ți murmură,
 Ș-văl' ili mușeati,
 Ș-mul' erli rămăni –
 Mușeatili ș-tiñisiteli,
 Cum lau la șopot strañili
 Albi a dzuăl'ei...

Li chirum tuti:
 Întunică dzîlili albastri,
 Cu flamburi rămăni,
 Dzîli avuti –
 Altă agărșiri...

Iar ca poeți,
 Agiumsîm di cîntăm idyîul
 Cîntic a agărșiril'ei...

Nă u putură

Nă u putură – cum s-veadi,
 Dușmañil'i...
 Nă avu armasă nădia
 Și șcreta di consolari!

Nădia, nădia, nădia –
 Cari u feașim soarli a nostru.

Nu u aprochiu casa a păriyuriil'ei
 Și aștept, prit firidă,
 Aradzli-a nădiil'ei!

Doauă sentimenti

Iși luna tora seara,
 Tora seara ș-mîni seara
 Avem lună plină!

Cățe nu-ñi yiñi, tini feată?
 S-ișim doil'i, si zburăm,
 Tru ocl'i-a moartil'ei s-agărșim!

Lună plină. Lună plină!

Asear-noaptea nu va știi:
Erau stealili din țer,
Cari ascăpirau tru ocl'i-a mei.

Ază, iară nu va știi
Că țerlu s-umplu
Di steali fudziti
Dit ocl'i-a mei...

Approapea di moarti

Dzuă di dzuă, oară di oară,
Minută di minută,
Secundă di secundă –
Călcăm, muț, cu suflitu,
Măyealili ascăpirînda
A suflitlui a nostru.

Dzuă di dzuă –
Ta s-bînăm minutili
Și secundili aiștei lume,
Nă vîtimăm rădzătiñili...

Ca foc aplicat,
Înviscut cu gl'eț –
Silighim fum
Pri aruzvuirli a noastri...

Tru mădua a noastră
Veac'e – cît lumea,
Maramanga chirolui
Pîndza ș-u înțasi...

Stealili ișiși, cu mîna
Astindzearil'ei –
Scriu pri loc, pri frîndzli-a
Lumil'ei –
Dimîndări di cinușă!

Și-ași învițăm,
 Tu xeană limbă dzuă di dzuă,
 Oară di oară,
 Minută di minută și
 Secundă di secundă –
 Cum s-calcă, ș-cum călcăm
 Noi ișiși, muț,
 Măyealili-a banălei,
 Corbă bană rămănească,
 Cari s-duți, s-duți,
 S-duți, fără turnari!

Avinătorl'i di luînă

Timplu a nostru – timp di-avinător!
 Cărăyili a noaptil'ei ampatruleadză
 Suratea mintită a amaril'ei;
 Dzarea faptă țir –
 S-astupă cu doplu a noaptil'ei.
 Și di cărăyi nă si umplu mintea,
 Că dzarea liberă
 Nu i improvidzată
 Și mincinoasă!

Soarli a nostru lăndidzaști
 Și cărăyili a noaptil'ei
 Vearsă pri amari
 Carburant niars – armăsături chimice
 Și amarea si umpli di pești
 Creftă și psohi...

Diapoia cărăyili si-aproachi di meal
 Și, cu lăvil'ea țî-alasă
 Minciuneadză oamiñil'i:
 Aștirmintul multicolor di pri amari
 Easti alumta aradzilor cu apa...

Nu, aestă nu i amari di adiver.
 Noi, avinătorl'i di luñină
 Arsim ahîndăchili tru momentul
 Cînd soarli si-ahundusea-n amari!
 Eara oara cînd cărăyili a noaptil'ei,
 Cu percea laie a fumlui
 Lăescu dzarea și suratea amaril'ei,
 U-anvârtesc și u leagă cu șingiri
 Di-aradzi...

Tută noaptea, noi, avinători,
 Lu căftăm soarli ahundusit!
 Tută noaptea avinători,
 Ta s-aduțem dimineața
 Soarli a nostru...

Lilicea soarilui

Lilicea soarilui –
 Anda toarnă caplu cătră
 Vrutlu a l-ei –
 Easti ahînt mușeată,
 Că ma u vidzuși unoară,
 Di nîsă nu va ti dispaț!

Mini mi-aprucheai,
 l-i căftai vreami
 Și s-lu toarnă caplu cătră mini,
 Ea, cari
 Dit amintatic –
 Soarli lu-avu vrut!

Cățe, soră, cățe –
 Dzățeam mini,
 Ș-mini am un soari,
 Ș-am ș-amarea în suflitlu-a meu!...

Ș-mi vîțimam s-lu torn cu zarea
 Ațel cap mușat di lilice!
 Mi aprucheai, ș-hurhii
 S-mîc simință și s-aungu budzăli
 Cu untlemnul a yisilor...

'Nyisindalui, u silăghii lilicea,
Ma băgai oară că ea –
Năpoi ș-lu turnă caplu
Cătră soarli a l-ei!

Soie ți moari

Lilici di soari,
Lilici di soari –
Anălțaț-vă caplu,
Că soarli nu moari!

Lilici di soari,
Cu caplu înghios,
Îngăldzîti ma,
Di sori mincinoși...

Cumată di sufit,
Lilici di suflit,
Sculaț-vă voi caplu,
Caplu sculaț-lu!

Lilici di suflit,
Cu cruți di noapti –
Culindlu a vostru,
Simință nicoapti...

Soie ți moari,
Soie ți moari...
Culidul si s-coacă
Va mundză di soari...

Soie ți moari
Pri un loc uscat,
Di totna 'ngăldzîtă
Di sori blăstimaț!

Deșteaptă-ti, rămăne...

Deșteaptă, rămăne,
Dit somnu-ațel di moarti,
În cari ai cădzută –
Dișteaptă-ti, ș-nu-așteaptă
S-ti l-ia cari va l-alumtă,
Tră mași simferlu-a lor!

Deșteaptă-ti, rămăne
Dit somnul di minciuñi,
Ș-alumtă-ti tră tini,
S-ț-ai cătândia ta,
Și zborlu s-ță-l zburăști
Dișcl'is, nu pri-ascumtă!

Deșteaptă-ti ș-alumtă
Tră numa străpăpînilor
Ș-tră nițl'i, cari acresc,
Tră lăcrăñili-ali dadi,
Tră flambura rămână,
Ți prindi s-u sculăm!

Deșteaptă-ti, rămăne,
La vrearea rămănească,
La rămănescul dor,
Tră zborlu-a nost' mușeat,
Murmițl'i că n-acl'eamă,
Prit lume agărșit!

Deșteaptă-ti, rămăne,
Ș-alas-lu zghic di moarti!
I oara ș-noi unoară,
Alt cîntic si sculăm,
Un cîntic nou, tră bană,
Ti-aestă s-alumtăm!

Rămăne, mult cu hari,
Pirifane rămăn –
Di rădzătină mari,
Cît ninga va durñim,
Cît lumea s-nă ma calcă,
Cît ninga s-hunipsim?

Și toarnă-ti, rămăne,
La mult mușatlu-ț grai,
Că el ță easti casa,
El i nădia noastră,
Tru el ș-cu el bînăm
Ș-cu grailu v-azvindzem!

COLOFON

Autorul lucrării	SPIRU FUCHI
Titlul lucrării	SOARI DISICAT
Editura la care a apărut	Editura FUNDAȚIEI CULTURALE AROMÂNE „DIMÂNDAREA PĂRINTEASCĂ”, BUCUREȘTI, 1997
VARIANTĂ DIGITALIZATĂ DE	Editura Predania/ CP 67, OP 13, București www.predania.ro tehnoredactor/ Remus Brihac concept grafic/ Atelieruldegrafica.ro

PRESDIA